
NOTITIE

AAN: BRANDWEERKAMER

VAN: RCDV

ONDERWERP: BIJLAGE 2: TOELICHTING AANSPRAKEN NA ONGEVAL

DATUM: 13 NOV. 2020

CC: RON DE WIT (VRT)

Uitgangspunten

1. Goedwerkgeverschap

De insteek van de aanspraken na ongevallen is Goedwerkgeverschap. Dit betekent dat de primaire vraag is gesteld "waar sta ik voor als goed werkgever?". Ook is zorgvuldig gekeken wat gangbare aanspraken zijn bij soortgelijke organisaties, zoals Defensie, de Politie, de Ambulancezorg, de Reddingsbrigade en de gemeentelijke vrijwilligerspolis. Bij die aanspraken is vervolgens de vraag gesteld hoe deze zich verhouden tot de brandweer. Wat opvalt bij de brandweer is dat zich met enige regelmaat situaties voordoen die (nét) niet aan de ongevalsdefinitie van verzekeraar voldoen, maar wel zo worden gezien door zowel de medewerker als de veiligheidsregio. Het gaat dan veelal om situaties waarin sprake is van letsel dat veelal van binnenuit komt in plaats van buitenaf. Dit laatste is een van de vereisten van de ongevalsdefinitie, maar dit wringt als ook niet kan worden uitgesloten dat de repressieve inzet de druppel is geweest die de emmer deed overlopen. Je kan dan bijvoorbeeld denken aan een hartstilstand tijdens een inzet. Door de aanspraak los te koppelen van de verzekering wordt het mogelijk om ook aanspraken toe te kennen die niet (geheel) verzekeraar zijn. De gedachte hierbij is dat de financiering van de aanspraken een verantwoordelijkheid is van de werkgever, die los moet staan van de aanspraken van een medewerker.

2. Budgetneutraal

Vervolgens is pas het financiële kader gegeven. Het financiële uitgangspunt van de wijziging van de aanspraken is dat deze budgetneutraal is. Vertrekpunt daarbij is het huidige bedrag aan premies en verzekeringsbeheer. Bij dit uitgangspunt moet wel worden opgemerkt dat een wijziging van de verzekeringspremie natuurlijk direct zijn invloed heeft op het budget. Daarnaast geldt dat een aantal risico's niet verzekeraar zijn. Deze risico's zijn dus niet meegenomen in dit budget. Toch is in de nieuwe set aan aanspraken zo goed als mogelijk tegemoet gekomen aan dit uitgangspunt.

Aanspraken

Tijdens de vergadering van 18 september jl. zijn de vier kaders benoemd, die bepalend zijn geweest voor het toekennen van de aanspraken. Aan de hand van deze kaders worden de verschillende aanspraken hieronder verder toelicht.

Kader 1: de introductie van het begrip dienstongeval

Bepalend voor het verkrijgen van een aanspraak is het uitgangspunt dat er een verband moet zijn met de werkzaamheden. Dit betekent dat in andere gevallen in principe geen aanspraken worden toegekend.

Dit kader is een bevestiging van het bestaande kader binnen de CAR-UWO om in aanmerking te komen voor een uitkering na een . Dit kader werd niet overal toegepast, omdat de ongevallenverzekering geen koppeling maakt het begrip dienstongeval. In de CAR-UWO

wordt echter al uitgegaan van het begrip 'dienstongeval'. Hiermee zou gesteld kunnen worden dat weer wordt teruggegaan naar de oorspronkelijke bedoeling van deze voorziening.

Kader 2: Repressie: gezond erin, ziek eruit? Dan een extra zorgvuldige beoordeling.

Hardheidsclausule

Dit kader wordt vertaald in de aanspraak op een hardheidsclausule. Deze hardheidsclausule beoogt om zeer zorgvuldig te kijken in geval van een repressieve activiteit of er aanleiding is om een aanspraak toe te kennen, óók als niet alle elementen van de ongevalsdefinitie is voldaan. Oorzaak en gevolg lopen dan bijvoorbeeld door elkaar heen. Of letsel is mede van binnenuit ontstaan, terwijl niet is uit te sluiten dat de extreme omstandigheid van een repressieve inzet of oefening de druppel kán zijn geweest die de emmer deed overlopen. Een bijzondere categorie vormen ongevallen, waarbij sprake is van pre-existent letsel. Het uitgangspunt is dat pre-existent letsel (letsel dat er al was voor het ongeval) in mindering wordt gebracht op de aanspraak. Net als bij de eerder genoemde punten kan de toepassing van dit uitgangspunt soms onredelijk uitwerken, mede ook in het licht van de keuringen. Het gaat dan om die gevallen, waarin er geen klachten meer zijn. Het gaat veelal om orthopedisch letsel, zoals een eerdere beenbreuk. Is dit letsel volledig genezen dan wringt een tegenwerping van dit eerdere letsel met het uitgangspunt dat de veiligheidsregio er voor haar medewerkers is als hun een ongeval overkomt. In beginsel wordt pre-existent letsel dus meegenomen in de beoordeling, maar als letsel ontstaat tijdens een inzet of oefening wordt ook bij pre-existentie gekeken of het redelijk is om dat een medewerker tegen te werpen.

Beroepsgerelateerde ziektes en aandoeningen

In het bijzonder bij duiken speelt regelmatig de discussie over de toepassing van het begrip ongeval. Dit wordt als ongewenst gezien. Daarom wordt in geval van barotrauma¹ een aanspraak toegekend.

Dit geldt ook voor letsel dat medisch niet objectiveerbaar is, maar welk letsel wel voortvloeit uit het ongeval. Het gaat dan om tinnitus, lichtdoorlatende plekken in het trommelvlies en postwhiplash. In die gevallen wordt een coulancehalve vergoeding toegekend.

In de ongevallenverzekering zijn twee voorzieningen opgenomen voor PTSS. Het gaat dan om zorg in natura (psychologische begeleiding) alsmede een financiële voorziening bij arbeidsongeschiktheid. PTSS is echter geen ongeval. Daarom hoort deze voorziening niet geregeld te worden binnen het kader goedwerkgeverschap na ongevallen. Het Netwerk van Hoofden P&O buigt zich over beleid voor beroepsgerelateerde ziektes in het algemeen en PTSS in het bijzonder.

Naast grondslag blijvende invaliditeit ook arbeidsongeschiktheid

Indien een medewerker invalide raakt door een dienstongeval komt deze in aanmerking voor een uitkering. Hierbij is het mogelijk om een beroep te doen op de keuzeclausule 'invaliditeit' of 'arbeidsongeschiktheid': is de uitkering hoger op basis van het criterium arbeidsongeschiktheid, dan komt hij in aanmerking voor de hoogste uitkering. Het is echter mogelijk dat een medewerker na een ongeval niet invalide raakt, maar wel geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Dit speelt vooral als het letsel niet medisch objectiveerbaar is. Het wordt als ongewenst gezien dat een medewerker niet in aanmerking komt voor een uitkering als wél sprake is van arbeidsongeschiktheid als gevolg van het ongeval, maar er geen sprake is van invaliditeit. Daarom geldt voor deze aanspraak dat zowel invaliditeit als arbeidsongeschiktheid een grondslag kunnen vormen.

Dit kader is een belangrijke en omvangrijke verbetering van het huidige aansprakenpakket. Met dit kader wordt recht gedaan aan de complexiteit van het afwikkelen van ongevallen bij de brandweer.

¹ Letsel dat ontstaat door drukverschillen.

Kader 3: Ook eigen verantwoordelijkheid medewerker

De maatschappij ziet er anno 2020 anders uit dan enkele decennia geleden. Nederland heeft de omslag gemaakt van een verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij. Mensen wonen langer thuis, vaak werken beide partners en de pensioenleeftijd schuift op. De burger wordt niet langer vanzelfsprekend volledig ontzorgd, maar heeft ook eigen verantwoordelijkheid. Soms wordt die verantwoordelijkheid in goed overleg tussen de overheid en maatschappelijke organisaties gedefinieerd, getuige het Sociaal Akkoord dat is recent is bereikt over de verplichting tot het afsluiten van een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. Ook vóór het sluiten van dit Sociaal Akkoord was het de eigenstandige verantwoordelijkheid van de zelfstandige om zich al dan niet te verzekeren. Door het Sociaal Akkoord wordt de lijn echter bevestigd dat deze inkomensvoorziening géén verantwoordelijkheid is van de veiligheidsregio. Er kunnen zich tenslotte veel meer situaties voordoen dan een ongeval bij de brandweer, waardoor het inkomen zou wegvallen. Een medewerker kan er zelf voor kiezen om een arbeidsongeschiktheids- of overlijdensrisicoverzekering afsluiten als diens persoonlijke omstandigheden daartoe nopen. Deze persoonlijke keuze vormt dan een aanvulling op de eenmalige kapitalen, die de veiligheidsregio uitkeert in geval van blijvende invaliditeit of overlijden.

Rente-uitkering

In lijn met deze aanpassing is ook het voorstel om de rente-uitkering aan te passen en te beperken. De RCDV heeft de onderhandelingsdelegatie de ruimte gegeven om deze afschaffing om te zetten in een beperking van de rente-uitkering tot maximaal vijf jaar. Deze rente-uitkeringen zijn jaarlijkse uitkeringen tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd, die bovenop de eenmalige kapitalen komen als een medewerker overlijdt dan wel blijvend invalide raakt. Deze rente-uitkeringen kunnen als bovenmatig gezien worden. Verzekeraars zijn daarom steeds minder bereid om dekking te verlenen voor deze aanspraak.

24-uursdekking

Een aantal jaar geleden is de 24-uursdekking toegevoegd aan het aansprakenpakket. Een 24-uursdekking biedt een uitkering bij overlijden bij ongevallen in privé-tijd. Door de bijzonder lage premie werd dit gezien als voordeeltje dat je niet kon laten lopen. Inmiddels is de premie echter zeer fors gestegen en is het continueren van deze aanspraken kostbaar. Het voornaamste argument om deze aanspraak niet langer toe te kennen is dat ongevallen in privé-tijd zijn geen verantwoordelijkheid van de werkgever zijn.

WGA-hiaatdekking

Ook past in deze lijn het voorstel om de WGA-hiaatdekking af te schaffen. Een WGA-hiaat kan ontstaan als iemand blijvend arbeidsongeschikt wordt en niet zijn 'rest-verdien-capaciteit' benut. Deze verzekering kan een medewerker ook zelf inkopen. Ook hier is sprake van bovenmatigheid.

Dit kader is een wezenlijke beperking van de huidige aanspraken. Deze aanpassingen en die van de rente-uitkering in het bijzonder zijn echter noodzakelijk met het oog op het uitgangspunt van budgetneutraliteit om de verbeteringen als bedoeld onder 'kader 2' mogelijk te maken.

Kader 4: Goede compensatie hoofdwerkgever/ zelfstandige

Als de vrijwilliger een ongeval overkomt, is het van belang dat ook de hoofdwerkgever of de vrijwilliger in zijn rol als zelfstandige financieel tegemoet wordt gekomen. De veiligheidsregio's gaan hier nu wisselend mee om.

Het wettelijk uitgangspunt is dat aansprakelijkheid moet vaststaan om voor vergoeding van de schade in aanmerking te komen. Daarnaast is wettelijk bepaald dat de vergoeding van de schade bestaat uit de netto-loonschade. De werkelijke loonkosten zijn echter de bruto-loonkosten. Het wordt als onwenselijk gezien om enkel in geval van aansprakelijkheid de loonschade te vergoeden. Verder zijn de snelheid van afhandeling en vergoeding van de bruto-loonkosten het nieuwe uitgangspunt.

Vergoeding hoofdwerkgever

De hoofdwerkgever komt in aanmerking voor de bruto-loonkosten in plaats van de netto-loonkosten (tot het maximum dagloon/ 5 dagen per week). Door de bruto-loonkosten te compenseren vergoedt de veiligheidsregio de volledige kosten van de hoofdwerkgever. Niet in aanmerking komen de meerkosten voor bijvoorbeeld externe inhuur.

Vergoeding zelfstandige

Voor de zelfstandige geldt dat zijn vergoeding gekoppeld wordt aan het percentage arbeidsongeschiktheid ten opzichte van het maximum dagloon. Hierdoor wordt het mogelijk om snel zonder veel administratieve rompslomp tot een uitkering te komen. Anders dan bij een hoofdwerkgever is het bij een zelfstandige veelal tijdrovend om inkomstenderving te bepalen, juist in een situatie waarin de zelfstandige arbeidsongeschikt is. Daarom wordt uitgegaan van het arbeidsongeschiktheidspercentage gekoppeld aan het maximum dagloon.

Dit kader is verbetering van de huidige aanspraken voor zowel de hoofdwerkgever als de zelfstandige. Beoogt wordt om in de meest voorkomende gevallen, namelijk die van tijdelijke arbeidsongeschiktheid, een snelle en passende voorziening te treffen voor de directe financiële gevolgen van een ongeval.

Slotoverweging

De bovenstaande opsomming is niet uitputtend, maar geeft wel een goed beeld van de nieuwe set aan aanspraken. Het nieuwe pakket is een afgewogen geheel dat enerzijds recht beoogt te doen aan de complexiteit van de afhandeling van ongevallen bij de brandweer/veiligheidsregio en die anderzijds ook zijn afgezet tegen het huidige tijdsgewricht en onze omgeving. Verder geldt dat sprake is van een landelijk gedragen set aan nieuwe aanspraken, waardoor het geen verschil meer maakt waar iemand iets overkomt.

Een belangrijke notie hierbij is dat beoogd is om de uitbreidingen te financieren met de aanspraken, die worden aangepast of versoberd. Hierdoor ontstaat naar verwachting een budgetneutraal geheel.